Prof. J. Nathans

Het MAB vóór 50 jaar

februari 1935

Per 1 januari trad de wet van 2 juli 1934 in werking, waarbij de onderscheiding tussen handelsdaden en niet-handelsdaden en tussen kooplieden en niet-kooplieden werd opgeheven. Nu had de Hoge Raad in 1925 al een arrest gewezen waarin betoogd werd dat van een bedrijf in de zin van art. 242e der gemeentewet zeker sprake was als iemand met het oog op geldelijk voordeel geregeld handelingen verricht, die in verband staan met het uitoefenen van handel en nijverheid. De Raad kwam toen tot de conclusie dat de aard van het beroep van accountant medebrengt dat hij zijn bijzondere kennis geregeld ter beschikking van handel en nijverheid stelt en dat mitsdien zijn werkzaamheden zelve ook bedrijf vormen. Men vraagt zich nu, in 1935, af of dit arrest ook toepassing zal vinden bij de beantwoording van de vraag of onder vigeur van de nieuwe wet samenwerkende accountants nu een firma dan wel een maatschap vormen. Men zag die firmavorm als een bedreiging. Gelukkig is de donkere wolk overgewaaid en de destijds verontrusten konden tevreden het beroep in maatschapsverband blijven uitoefenen. In het jaar zelf zal echter ook in het MAB regelmatig worden nagedacht over de veranderingen in rechtspositie en de fiscale consequenties wanneer maten zouden ophouden 'maten' te zijn doch 'firmanten' zouden worden.

S. Kleerekoper zet zijn artikelenreeks 'De voorraadcontrole in de literatuur' voort en laat daarbij weinig heel van de opvattingen van Sternheim en Belle alsmede van de Amerikaan Montgomery. Van het werk van de laatstgenoemde, welbekend in Nederland, kan men, aldus Kleerekoper, zeggen dat het zich uitput om in 859 bladzijden te zoeken naar allerlei incidentele zekerheden, alleen en uitsluitend met het doel om de systematische controle te ontgaan waardoor dus ook de zekerheid, die deze biedt, verdwijnt.

In de Verenigde Staten wordt het thema van uniformiteit in de methoden van waardering en verslaggeving weer aangesneden. Een verslag van het te dien einde gevormde comité komt in 'The Accountant' van 8 december 1934 voor en wordt thans door Ch. Hageman behandeld. Algehele uniformiteit in de wijze van verslaglegging en waardering over de gehele lijn van het zakenleven wordt dikwijls als ideaal gepropageerd. Zelfs als dat mogelijk ware zou dat echter geenszins het geval zijn. Men zou ongetwijfeld op

standaards uitkomen die ver beneden de door de leidende concerns gevolgde methoden zouden liggen; ook het evolutieproces zou worden geremd.

In het kader van de 'New Deal' genaamde economische politiek van president F. D. Roosevelt en op grond van de wet op het herstel van de nationale industrie aldaar, werd de National Recovery Administration opgericht. Men trachtte daarbij bedrijfstakgewijze tot samenwerking te komen, terwijl bovendien op allerlei terrein hervormingsmaatregelen werden getroffen. Uit een en ander vloeit de noodzaak van talrijke onderzoeken voort, de ingevoerde voorschriften dienen immers ook te worden nageleefd. Zo mag bijvoorbeeld niet beneden kostprijs worden verkocht, tenzij concurrentie dat noodzakelijk mocht maken. Dat betekent dat niet beneden de kostprijs van de optimale producent verkocht mag worden. Bovendien dient het N.R.A.-apparaat met zijn talloze centrales en lokale bureaus wat betreft de financiële geste zelf ook te worden gecontroleerd. Al met al een aanmerkelijke uitbreiding van het arbeidsveld der public-accountants. Het is niet te verwonderen dat in de vakpers een verslag wordt opgenomen van een der N.R.A.-leiders dat tot onderwerp heeft 'Uses and abuses of accounting for N.R.A.-purposes'.

Dijker vindt dat het statistisch materiaal om een vergelijkende studie te maken van de invloed van de ondernemingsvorm op de bedrijfszuinigheid bij overheidsbedrijven en in het bijzonder de gemeentebedrijven onvoldoende is. Het overheidsbedrijf heeft z.i. vóór, dat zijn doelstelling rationeler is; er is geen reden tot geheimhouding van zijn statistieken. Ten opzichte van bureaucratie, inefficiëntie van externe organen (B. en W. en Raad tegenover commissarissen en aandeelhouders) verkeert het overheidsbedrijf niet onder nadeliger omstandigheden dan het particuliere bedrijf. Wel is de verhouding tussen bedrijfsleiding en werknemers belangrijk ongunstiger dan in het particulier bedrijf.

Zowel in het tentamen Rekeningwetenschap van de Nederlandsche Handels-Hoogeschool als in het tentamen Controleleer van de Universiteit van Amsterdam komen opgaven voor die betrekking hebben op de moeilijke tijden: Rotterdam met een onderzoek inzake betalingsmoeilijkheden bij een bouwonderneming en Amsterdam brengt de heer X., eigenaar van een café-restaurant dat sinds enige jaren gevestigd is in een der nieuwe wijken van een zich uitbreidende stad en die in financiële moeilijkheden verkeert, over het voetlicht.